

Odpowiedzialność deliktowa UE za naruszenie przez Sąd prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie.

Glosa do wyroku Sądu UE z 10 stycznia 2017 r. w sprawie T-577/14 *Gascogne Sack Deutschland i Gascogne przeciwko UE*

Spis treści

- I. Uwagi wprowadzające
- II. Stan faktyczny
- III. Zarzut przewlekłości postępowania (naruszenia praw podstawowych) w postępowaniu głównym
- IV. Rozstrzygnięcie Sądu
 1. Dopuszczalność
 2. Przesłanki odpowiedzialności
 - 2.1. Bezprawne działanie
 - 2.2. Szkoda materialna
 - 2.2.1. Inwestor
 - 2.2.2. Dodatkowe koszty
 - 2.3. Związek przyczynowy
 3. Odszkodowanie
 4. Krzywda (szkoda niematerialna)
 5. Zadośćuczynienie
 6. Odsetki i koszty postępowania
- V. Komentarz

I. Uwagi wprowadzające

10 stycznia 2017 r. Sąd wydał przełomowy wyrok w kwestii ochrony praw podstawowych przedsiębiorców. Mianowicie po raz pierwszy w historii Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) rozstrzygnięta została sprawa w przedmiocie przewlekłości postępowania na gruncie art. 47 Karty praw podstawowych UE (dalej: KPP). W precedensowym orzeczeniu w sprawie T-577/14 *Gascogne Sack Deutschland i Gascogne przeciwko UE* (dalej: wyrok *Gascogne*) Sąd uznał odpowiedzialność UE za przewlekłe postępowanie przed Sądem i nakazał UE wypłatę odszkodowania oraz zadośćuczynienia w łącznej wysokości ok. 57 tys. euro za poniesioną przez Gascogne Sack Deutschland i Gascogne (dalej: Skarżące lub Spółki) zarówno szkodę materialną (dodatkowe koszty opłacenia gwarancji bankowej), jak i krzywdę (dłuższy stan niepewności wpływający na podejmowane decyzji i zarządzanie Spółkami) związany z postępowaniem.

II. Stan faktyczny

30 listopada 2005 r. Komisja decyzją C(2005) 4634 (dalej: decyzja) nałożyła kary o łącznej wysokości ok. 290 mln euro na 16 spółek, w tym Gascogne Sack, za naruszenie art. 101 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE) poprzez uczestnictwo w kartelu dotyczącym rynku plastikowych worków przemysłowych trwającym ponad 20 lat (zob. Lipmann, 2017).

Skarżące, równolegle z innymi ukaranymi spółkami, 23 lutego 2006 r. wniosły do Sądu odwołanie od decyzji Komisji, wnosząc o jej uchylenie, alternatywnie o zmniejszenie wysokości nałożonych kar. Po prawie sześciu latach trwania postępowania Sąd wyrokami z 16 listopada 2011 r. w sprawach T-72/06¹ i T-79/06² oddalił odwołanie w całości. Spółki wniosły do Trybunału Sprawiedliwości (dalej: TS albo Trybunał) apelację, która to również została oddalona wyrokami w sprawach C-40/12 P³ i C-58/12 P⁴. TS zauważył jednak, że w związku z przewlekłym postępowaniem przed Sądem, Spółki były uprawnione do wniesienia skargi o odszkodowanie do Sądu za szkodę spowodowaną naruszeniem art. 47 KPP. Stąd 4 sierpnia 2014 r. Gascogne Sack i Gascogne wniosły do Sądu przeciwko UE skargę o odszkodowanie za przewlekłe postępowanie. 10 stycznia 2017 r. Sąd wydał wyrok, w którym częściowo uznał zarzuty postawione przez Skarżące.

III. Zarzut przewlekłości postępowania (naruszenia praw podstawowych) w postępowaniu głównym

Zarzut przewlekłości postępowania przed Sądem został podniesiony przez Spółki już w apelacji od wyroku Sądu. Spółki podniosły wówczas, że w niniejszej sprawie naruszono ich prawo podstawowe do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie zagwarantowane w art. 6 EKPC, ponieważ ani złożoność rozpatrywanych spraw, ani objętość akt, liczba przedsiębiorców, których one dotyczyły czy też wielość języków postępowania nie mogły uzasadniać kompletnej bezczynności Sądu w pewnym okresie postępowania.

Gascogne podnosiła również, że w chwili wniesienia do Sądu swojej skargi o stwierdzenie nieważności spornej decyzji postanowiła nie płacić od razu nałożonej na nią grzywny i musiała w zamian zaakceptować zapłatę odsetek od nałożonej grzywny oraz ustanowić gwarancję bankową. Stąd przewlekłość postępowania wywołała negatywny skutek w postaci zwiększenia kosztów związanych z podjęciem ww. kroków.

TS przypomniał, że w świetle art. 58 akapit pierwszy statutu TS oraz orzecznictwa TSUE, TS może w ramach odwołania zbadać czy Sąd naruszył procedurę w sposób, który wpłynął niekorzystnie na interesy wnoszącego odwołanie⁵.

TS zauważył, że niezależnie od okoliczności, że Skarżące powołują się na art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: EKPC), należy odnieść się do art. 47 ust. 2 KPP, który będąc odpowiednikiem ww. przepisu EKPC, stanowi, że „[k]ażdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd

¹ Wyr. Sądu z 16.11.2011 r. w sprawie T-72/06 *Grupa Gascogne przeciwko Komisji*.

² Wyr. Sądu z 16.11.2011 r. w sprawie T-79/06 *Sachsa Verpackung* (obecnie Gascogne Sack Deutschland) *przeciwko Komisji*.

³ Wyr. TS z 26.11.2013 r. w sprawie C-40/12 P *Gascogne Sack Deutschland przeciwko Komisji* (dalej: wyrok TS *Gascogne Sack*).

⁴ Wyr. TS z 26.11.2013 r. w sprawie C-58/12 P *Groupe Gascogne przeciwko Komisji* (dalej: wyrok TS *Groupe Gascogne*).

⁵ Zob. w szczególności wyr. z 16.07.2009 r. w sprawie C-385/07 P *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland przeciwko Komisji*, pkt 176.

ustanowiony uprzednio na mocy ustawy”. Jak już wielokrotnie orzekał TS, omawiany artykuł dotyczy zasady skutecznej ochrony sądowej⁶.

TS przywołał jednak orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC), zgodnie z którym przekroczenie rozsądnego terminu do wydania orzeczenia jako uchybienie proceduralne stanowiące naruszenie prawa podstawowego musi otwierać danej stronie drogę do skutecznej skargi umożliwiającej jej odpowiednie skorygowanie tego uchybienia⁷. Jednakże TS podkreślił, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE w braku jakiegokolwiek poszlaki wskazującej, że przewlekłość postępowania przed Sądem miała wpływ na wynik sporu, nieprzestrzeganie terminu do wydania rozsądnego orzeczenia nie może prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku⁸. „Orzecznictwo to jest w szczególności oparte na założeniu, zgodnie z którym, w przypadku gdy nieprzestrzeganie rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia pozostaje bez wpływu na wynik sporu, uchylenie zaskarżonego wyroku nie byłoby w stanie zaradzić naruszeniu przez Sąd zasady skutecznej ochrony sądowej”⁹.

Sąd Trybunał stwierdził, że podnoszony zarzut nie może jako taki doprowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku ani do obniżenia kary nałożonej za naruszenie reguł prawa konkurencji. TS zaznaczył jednak, że naruszenie przez instytucję sądową UE wynikającego z art. 47 ust. 2 KPP obowiązku do wydania w rozsądnym terminie orzeczenia w sprawach do niego skierowanych powinno spotkać się z sankcją w postaci skargi o odszkodowanie wniesionej przed Sąd, ponieważ właśnie ta skarga stanowi skuteczny środek w przypadku naruszenia przez Sąd zasady skutecznej ochrony sądowej¹⁰.

Dlatego żądanie naprawienia szkody spowodowanej nieprzestrzeganiem przez Sąd rozsądnego terminu do wydania orzeczenia nie może być bezpośrednio przedłożone Trybunałowi w ramach odwołania, lecz należy je złożyć do samego Sądu w ramach oddzielnego postępowania¹¹. I do Sądu¹² będzie należało dokonanie oceny¹³ zarówno tego czy Sąd przestrzegał zasady nakazującej rozpatrzenie sprawy w rozsądnym terminie, jak i materialnego charakteru podnoszonej szkody oraz związku przyczynowego między szkodą a przewlekłością spornego postępowania sądowego¹⁴.

TS ponadto przekazał wskazówki dotyczące kryteriów pozwalających na stwierdzenie, czy Sąd przestrzegał zasady rozsądnego terminu. Trybunał przypomniał, że rozsądny charakter terminu do wydania orzeczenia winien być oceniany na podstawie okoliczności właściwych dla każdej sprawy, takich jak złożoność sporu i zachowanie stron¹⁵. TS zastrzegł jednak, że wykaz kryteriów nie jest wyczerpujący, a Sąd nie musi analizować spełnienia wszystkich kryteriów, jeśli w świetle analizy jednego z nich¹⁶ czas trwania postępowania można uznać za uzasadniony¹⁷. Trybunał przypomniał, że „przy ocenie tych kryteriów należy uwzględnić fakt, że w razie sporu co

⁶ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 75. Zob. także wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 179.

⁷ Zob. wyr. ETPC z 26.10.2000 r. w sprawie *Kudła przeciwko Polsce*, pkt 156, 157 oraz wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 80.

⁸ Zob. wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 81 i wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 190, 196.

⁹ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 82 i wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 193.

¹⁰ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 89. Zob. również. wyr. Sądu z 14.11.2012 r. w sprawie T-135/09 *Nexans przeciwko Komisji*, pkt 133.

¹¹ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 90.

¹² Orzekającego w innym składzie niż ten, który rozpoznawał spór zapoczątkowujący postępowanie, którego czas trwania jest krytykowany.

¹³ W oparciu o dostarczone dowody.

¹⁴ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 94.

¹⁵ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 91, i wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 181.

¹⁶ W szczególności złożoności sprawy lub opieszalego zachowanie skarżącego. Zob. w szczególności ww. wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 182.

¹⁷ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 92.

do istnienia naruszenia reguł konkurencji fundamentalny wymóg pewności prawa, z której podmioty gospodarcze powinny korzystać, a także cel polegający na zapewnieniu niezakłóconej konkurencji na rynku wewnętrznym mają szczególne znaczenie nie tylko dla samego wnoszącego odwołanie i jego konkurentów, ale również dla osób trzecich ze względu na dużą liczbę zainteresowanych osób oraz wchodzące w grę interesy finansowe¹⁸.

Konkludując, Trybunał, mimo oddalenia podnoszonego zarzutu, stwierdził jednak, że czas trwania postępowania przed Sądem, który wyniósł około pięć lat i dziewięć miesięcy, nie może być uzasadniony jakkolwiek z okoliczności właściwych niniejszej sprawie¹⁹. Dlatego zdaniem TS postępowanie toczące się przed Sądem w sprawie odwołania od decyzji Komisji „stanowiło naruszenie art. 47 akapit drugi karty poprzez nieprzestrzeganie wymogów związanych z dochowaniem rozsądnego terminu do wydania orzeczenia, co stanowi wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej, której przedmiotem jest przyznanie jednostkom uprawnienia²⁰”.

IV. Rozstrzygnięcie Sądu

1. Dopuszczalność

Rozważając w pierwszej kolejności kwestię dopuszczalności skargi, Sąd oddalił argumenty podniesione przez TS (reprezentujący w sporze UE) zarzucające niedopuszczalność skargi ze względu na brak sprecyzowania ofiar szkody materialnej i krzywdy oraz przedawnienie²¹.

Po pierwsze, zdaniem Sądu treść odwołania pozwoliła TS na przygotowanie obrony, a Sądowi na rozstrzygnięcie sprawy, więc była wystarczająco precyzyjna.

Po drugie, odnośnie do podniesionego przedawnienia Sąd przypomniał natomiast, że termin przedawnienia powinien zostać określony przy uwzględnieniu między innymi niezbędnego czasu, jakim musi dysponować strona twierdząca, że została poszkodowana, aby zebrać stosowne informacje w celu złożenia ewentualnej skargi oraz aby sprawdzić fakty, które mogą zostać powołane na poparcie tej skargi²². Z utrwalonego orzecznictwa TSUE wynika, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w chwili, gdy spełnione zostaną przesłanki, od których uzależniony jest obowiązek naprawienia szkody, a w szczególności kiedy zmaterializuje się szkoda wymagająca naprawienia²³. Sąd podkreślił przy tym, że warunki, od których zależy obowiązek wypłaty odszkodowania za szkody na podstawie art. 340 TFUE, w tym zasady dotyczące przedawnienia, mogą być oparte tylko na ściśle obiektywnych kryteriach. Dlatego dokładna i szczegółowa znajomość stanu faktycznego sprawy nie jest jednym z warunków, jakie muszą być spełnione do rozpoczęcia biegu okresu przedawnienia. Podobnie subiektywna ocena zaistnienia szkody przez poszkodowanego nie może być brana pod uwagę przy ustalaniu momentu, w którym bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w postępowaniach toczących się przeciwko Unii Europejskiej w zakresie odpowiedzialności deliktowej.

¹⁸ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 93, i wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 186.

¹⁹ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 97.

²⁰ Wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 102 i wyr. TS z 4.07.2000 r. w sprawie C-352/98 P *Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji*, pkt 42.

²¹ Skarżące dążyły do otrzymania zadośćuczynienia za krzywdy sprzed 4.08.2009 (więcej niż pięć lat wcześniej).

²² Wyr. TS z 8.11.2012 r. w sprawie C-469/11 P *Evropaïki Dynamiki przeciwko Komisji*, pkt 33.

²³ Wyr. *Gascogne*, pkt 42. Zob. również wyr. TS: z 27.01.1982 r. w sprawach połączonych 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 i 5/81 *Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji*, pkt 10; z 19.04.2007 r. w sprawie C-282/05 P *Holcim (Niemcy) przeciwko Komisji*, pkt 29; a także z 17.07.2008 r. w sprawie C-51/05 P *Komisja przeciwko Cantina sociale di Dolianova i in.*, pkt 54.

W rozpatrywanej sprawie okolicznością, która doprowadziła do skargi przeciwko UE było uchybienie proceduralne, naruszenie wymogu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie przez instytucję sądowniczą UE. Okoliczność ta musi zatem zostać uwzględniona przy określeniu pięcioletniego terminu, wskazanego w art. 46 Statutu TS. Dlatego jako początek biegu terminu przedawnienia należy wskazać dzień, w którym wydane zostały wyroki Sądu w sprawach T-72/06 i T-79/06. Takie wyznaczenie terminu pozwala, zdaniem Sądu, na wskazanie pewnej i konkretnej daty na podstawie obiektywnych kryteriów, a zatem, z jednej strony zapewnia poszanowanie zasady pewności prawnej, z drugiej zaś – pozwala na ochronę praw Skarżących.

Oznacza to, że skarga o odszkodowanie wniesiona 4 sierpnia 2014 r. została złożona przed upływem okres przedawnienia, a zatem jest dopuszczalna.

2. Przesłanki odpowiedzialności

Odnośnie do istoty sprawy, Spółki podniosły w skardze jeden zarzut dotyczący mianowicie naruszenia art. 47 ust. 2 KPP z uwagi na przewlekłość postępowania przed Sądem, co stanowiło naruszenie prawa podstawowego Skarżących do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie.

Sąd na wstępie zauważył, że UE może ponosić odpowiedzialności deliktową, gdy spełnione są łącznie²⁴ trzy warunki²⁵:

- działanie instytucji jest bezprawne;
- została poniesiona rzeczywista szkoda;
- istnieje związek przyczynowy pomiędzy bezprawnym działaniem a podnoszoną szkodą.

Warunki te zostaną omówione kolejno poniżej.

2.1. Bezprawne działanie

Jeśli chodzi o pierwszy warunek (bezprawność postępowania TS jako instytucji UE), Sąd stwierdził, że to prawo do rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie, zapisane w art. 47 KPP, zostało naruszone w wyniku nadmiernej długości postępowania przed Sądem w sprawach T-72/06 i T-79/06. Postępowanie to w obu przypadkach trwało około pięć lat i dziewięć miesięcy, co nie może być uzasadnione żadną szczególną okolicznością związaną z tymi sprawami²⁶.

Sąd najpierw zauważył, że sprawy T-72/06 i T-79/06 dotyczyły sporów związanych ze stwierdzeniem naruszenia reguł konkurencji i powtórzył za TS, że w tego typu sprawie zarówno wymóg pewności prawa, jak i dążenie do zapewnienia niezakłóconej konkurencji mają istotne znaczenie nie tylko dla spółek wnoszących odwołanie²⁷.

Sąd zauważył, że w obu sprawach pomiędzy zakończeniem fazy pisemnej a rozpoczęciem fazy ustnej (dalej: Okres przejściowy) upłynęły trzy lata i 10 miesięcy (czyli 46 miesięcy). Okres ten jest przeznaczony na dokonanie syntezy argumentów stron, analizy stanu faktycznego oraz spornych praw, a także na przygotowanie fazy ustnej postępowania, stąd jego długość zależy przede wszystkim od złożoności sprawy, zachowania stron procesowych oraz zdarzeń procesowych.

²⁴ Jeśli choć jeden z warunków nie jest spełniony, skarga powinna zostać odrzucona w całości bez konieczności analizowania pozostałych warunków; wyr. *Gascogne*, pkt 53 oraz wyr. TS z 14.10.1999 r. w sprawie *Atlanta przeciwko Wspólnocie Europejskiej*, pkt 65.

²⁵ Zob. również wyr. TS z 29.09.1982 r. w sprawie *26/81 Oleifici Mediterranei przeciwko Wspólnocie Europejskiej*, pkt 16 i z 9.09.2008 w sprawie *C-120/06 P FIAMM przeciwko Radzie i Komisji*, pkt 106.

²⁶ Wyr. *Gascogne*, pkt 61

²⁷ Wyr. *Gascogne*, pkt 62. Zob. też wyr. TS *Gascogne Sack*, pkt 93, i wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 186.

Odnośnie do złożoności sprawy, należy pamiętać, że obie sprawy dotyczyły odwołań od decyzji Komisji stwierdzających naruszenia art. 101 TFUE, a, jak podkreślił Sąd, sprawy z zakresu prawa konkurencji charakteryzują się większym stopniem złożoności i skomplikowania w porównaniu z innymi rodzajami spraw, ze względu na długość zakwestionowanej decyzji, obszerność akt sprawy i konieczność dokonania szczegółowej oceny licznych i złożonych faktów, często rozciągniętych w przestrzeni czasowej i geograficznej. Stąd, zdaniem Sądu, okres 15 miesięcy oddzielający zakończenie fazy pisemnej i rozpoczęcie fazy ustnej co do zasady stanowi zasadną długość postępowań z zakresu prawa konkurencji, takich jak sprawy T-72/06 oraz T-79/06²⁸.

W kontekście analizowanych spraw istotnym jest ponadto, że równolegle przed Sądem toczyły się inne liczne postępowania dotyczące odwołania od decyzji Komisji. Konieczność równoległego rozpoznania tego typu spraw dotyczy nawet przypadków, gdy sprawy nie zostały połączone, ze względu na ich faktyczne powiązanie i wynikającą z tego konieczność zapewnienia spójności dokonywanej analizy i rozstrzygnięć. Dlatego konieczność równoległego rozpoznania licznych spraw stanowi, zdaniem Sądu, przesłankę uzasadniającą przedłużenie Okresu przejściowego postępowania o jeden miesiąc dla każdej dodatkowej sprawy, czyli w sumie o 11 dodatkowych miesięcy²⁹. Oznacza to, że za uzasadnioną można uznać długość pomiędzy zakończeniem fazy pisemnej a rozpoczęciem fazy ustnej wynoszącą 26 miesięcy.

Następnie Sąd uznał, że ani stopień skomplikowania, ani złożoność faktyczna, prawna czy proceduralna spraw T-72/06 i T-79/06 nie uzasadniają dodatkowego przedłużenia Okresu przejściowego³⁰. Również zachowanie stron sporu lub zaistniałe zdarzenia procesowe nie usprawiedliwiają dodatkowego wydłużenia postępowania³¹.

Dlatego też w ocenie Sądu w okresie 46 miesięcy, które upłynęły pomiędzy zakończeniem fazy pisemnej postępowania a rozpoczęciem fazy ustnej, wystąpił okres 20-miesięcznej bezczynności Sądu, co stanowiło wystarczająco poważne naruszenie przepisu prawnego UE przyznającego prawa jednostce. Sąd podkreślił jednocześnie, że nie miał zastrzeżeń co do pozostałej części postępowania³², w której nie wystąpił żaden okres nieusprawiedliwionej bezczynności Sądu³³.

2.2. Szkoda materialna

Sąd przypomniał, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE, wnoszący skargę jest zobowiązany do przedstawienia dowodów na istnienie oraz zakres poniesionej szkody³⁴.

Skarżące podniosły, że poniosły dwa rodzaje szkody materialnej. Po pierwsze, poniosły straty w związku z opłacaniem kosztów gwarancji bankowej³⁵ oraz odsetek ustawowych w okresie

²⁸ Wyr. *Gascogne*, pkt 67.

²⁹ Ostatecznie Sąd rozpatrywał równolegle 12 powiązanych spraw dotyczących odwołania od kwestionowanej decyzji Komisji. Zob. wyr. *Gascogne*, pkt 71–72.

³⁰ Tym bardziej, że w okresie tym Trybunał nie przyjął żadnych środków organizacyjnych, które mogłyby przerwać lub przedłużyć postępowanie.

³¹ W szczególności, okoliczność, że Skarżący zwrócili się w październiku 2010 r. o wznowienie fazy pisemnej nie może uzasadnić okresu trzech lat i ośmiu miesięcy, który już w międzyczasie upłynął od złożenia duplikacji. W dodatku Skarżące zostały w grudniu 2010 r. poinformowane, że rozprawa odbędzie się w lutym 2011 r., co pokazuje, że to zdarzenie mogło mieć minimalny wpływ na długość Okresu przejściowego. Zob. wyr. *Gascogne*, pkt 75.

³² Tj. w okresie między wniesieniem skargi i złożeniem duplikacji oraz między rozpoczęciem fazy ustnej i ogłoszeniem wyr. 16.11.2011 r.

³³ Wyr. *Gascogne*, pkt 76–78.

³⁴ Wyr. TS z 16.09.1997 r. w sprawie C-362/95 P *Blackspur DIY e.a. przeciwko Radzie i Komisji*, pkt 31.

³⁵ Którą to Spółki ustanowiły, by nie musieć zapłacić kary zaraz po wydaniu przez Komisję decyzji.

przekraczającym rozsądny czas postępowania. Po drugie, w związku ze stanem niepewności, w którym Spółki się znalazły, zostały one pozbawione możliwości wcześniejszego znalezienia inwestora, a co za tym idzie szanse na zdobycie zysku lub uniknięcie straty.

2.2.1. Inwestor

Sąd zaczął swoją analizę od kwestii niemożności wcześniejszego znalezienia inwestora. Spółki odczuwały trudności finansowe od 2011 r. i szukały nowych inwestorów. Jednakże stan niepewności wywołany trwającym postępowaniem, a w szczególności ryzykiem podwyższenia nałożonej kary utrudniał znalezienie inwestora. Stąd gdyby postępowanie trwało krócej, a tym samym decyzja Komisji i wysokość nałożonej kary stała szybciej ostateczna, Skarżące mogły wcześniej znaleźć nowego inwestora. Na poparcie tego zarzutu Spółki wskazały, że zaledwie parę dni po ogłoszeniu wyroków TS kończących postępowanie Grupa Gascogne podpisała umowę ramową z konsorcjum inwestorów z Biolandes Technologies na czele.

Sąd zauważył jednak, że Skarżące nie wykazały, że miały realną i poważną szansę na znalezienie inwestora wcześniej. Co prawda pięć spółek wyraziło zainteresowanie zainwestowaniem, jednak z przedstawionej dokumentacji wynikało, że jedynie dwie z nich wskazywały na kwestie kary do zapłacenia jako na element, który należy rozważyć przed podjęciem decyzji o inwestycji. I nawet w przypadku tych dwóch inwestorów w kontekście warunków ewentualnej inwestycji wskazana została kwestia istnienia kary jako takiej, a nie rzekomej niepewności związanej z możliwym wzrostem wysokości kary³⁶. Ponadto, kwestia nałożonej kary pojawiała się tylko jako jeden z licznych warunków potencjalnej inwestycji³⁷, stąd nie była w żadnym z przypadków czynnikiem decydującym. Zatem wcale nie od czasu trwania postępowania, ale od akceptacji przez Gascogne innych kumulatywnie stawianych warunków zależała możliwość ewentualnej inwestycji. Wreszcie, Skarżące nie wykazały, że właśnie fakt zakończenia postępowania doprowadził do zawarcia ww. umowy ramowej³⁸.

Stąd, w ocenie Sądu, Skarżące nie wykazały, że miały i straciły poważną i realną szansę znalezienia inwestora wcześniej i dlatego żądanie odszkodowania w tym zakresie zostało oddalone.

2.2.2. Dodatkowe koszty

Następnie Sąd przeszedł do rozpatrzenia kwestii poniesionych dodatkowych kosztów związanych z odsetkami za zwłokę i gwarancją bankową.

Decydując się na niezapłacenie nałożonych i należnych³⁹ kar od razu po wydaniu decyzji przez Komisję, Spółki postanowiły, zgodnie z art. 86 ust. 5 rozporządzenia Komisji 2342/2002⁴⁰, ustanowić gwarancję bankową zabezpieczającą kwotę kwestionowanej kary oraz zaakceptować zapłatę odsetek za zwłokę o stopie procentowej 3,56%⁴¹. Odsetki te nie zostały przez Spółki zapłacone w czasie postępowania przed Sądem, ale dopiero po wydaniu wyroku przez TS. Skarżące

³⁶ Wyr. Gascogne, pkt 87–90.

³⁷ Takich jak sprzedaż niektórych gałęzi działalności, rezygnacja z kredytu, restrukturyzacja itp.

³⁸ Wyr. Gascogne, pkt 91–92.

³⁹ Zgodnie z art. 278 TFUE skargi wniesione do TSUE nie mają charakteru zawieszającego.

⁴⁰ Rozporządzenie Komisji nr 2342/2002 z 23.12.2002 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich, Dz. Urz. L 298 z 26.10.2012 r., s. 1.

⁴¹ Stopa stosowana przez Europejski Bank Centralny do jego głównych operacji refinansowych powiększona o 3,5%. Art. 86 ust. 2 lit. b rozporządzenia 2342/2002.

nie wykazały, że w okresie odpowiadającym przekroczeniu rozsądnego terminu, odsetki za zwłokę wyniosły więcej niż korzyści, które wynikały dla Spółek z faktu niezapłacenia kary od razu. Sąd też, w ocenie Sądu, Skarżące nie udowodniły, że poniosły realną i pewną szkodę w wyniku opłacania odsetek za zwłokę, a tym samym żądanie Spółek o odszkodowanie w tym zakresie zostało przed Sądem oddalone⁴².

Odnośnie do kosztów gwarancji bankowej, z dokumentacji przedstawionej przez Skarżące wynikało, że tylko Gascogne ponosiła rzeczywiste koszty gwarancji bankowych (w postaci uiszczanych trymestralnych opłat). Zdaniem Sądu Gascogne Sack, w przeciwieństwie do Gascogne, nie wykazała natomiast faktu poniesienia szkody wynikającej z opłacania kosztów gwarancji bankowych w okresie przekraczającym rozsądny termin rozstrzygnięcia sprawy. Dlatego Sąd uznał jedynie żądanie Gascogne o odszkodowanie za straty poniesione w wyniku dłuższego opłacania gwarancji bankowych, a oddalił natomiast żądanie Gascogne Sack w tym zakresie⁴³.

2.3. Związek przyczynowy

W kontekście wymogu dotyczącego związku przyczynowego, Sąd przypomniał, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE związek przyczynowy pomiędzy działaniem instytucji a poniesioną szkodą, o którym mowa w art. 340 ust. 2 TFUE, musi być wystarczająco bezpośredni⁴⁴, co również powinna wykazać strona skarżąca⁴⁵.

Niewątpliwie gdyby postępowanie nie przekroczyło rozsądnego terminu, Gascogne nie musiałaby opłacać dodatkowych kosztów gwarancji bankowych. Do przedłużenia postępowania doszło po dokonaniu przez Gascogne wyboru co do ustanowienia gwarancji bankowej. A, jak słusznie zauważył Sąd, w chwili podejmowania decyzji, co do niezapłacenia od razu nałożonych kar, Gascogne nie mogła przewidzieć, że dojdzie do przewlekłości postępowania przez Sądem, a wręcz przeciwnie mogła legalnie spodziewać się, że odwołanie zostanie rozstrzygnięte w rozsądnym terminie⁴⁶.

W ocenie Sądu jednak wystarczająco bezpośredni związek przyczynowy pomiędzy naruszeniem prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie a szkodą poniesioną przez Gascogne wystąpił jedynie przed ogłoszeniem wyroków 16 listopada 2011 r., tj. wskutek opłacenia kosztów gwarancji bankowych w okresie bezczynności Sądu pomiędzy zakończeniem fazy pisemnej a rozpoczęciem fazy ustnej⁴⁷. Sąd nie stwierdził natomiast istnienia wystarczającego związku przyczynowego w okresie po ogłoszeniu wyroków w sprawach T-72/06 i T-79/06, ponieważ fakt kontynuowania uiszczania tych opłat co do istoty wynikał z woli Skarżących do niezapłacenia nałożonych kar od razu.

3. Odszkodowanie

Odnośnie do rzeczywiście poniesionej szkody materialnej, Sąd uznał, że koszty związane z gwarancją bankową poniesione „po 30 maja 2011 r.” stanowią rzeczywistą stratę poniesioną przez Spółki, wynikającą z przedstawionej dokumentacji bankowej. Sąd podkreślił jednocześnie,

⁴² Bez konieczności analizowania wystąpienia przesłanki związku przyczynowego. Wyr. *Gascogne*, pkt 106–110.

⁴³ Wyr. *Gascogne*, pkt 112–114.

⁴⁴ Wyr. TS z 18.03.2010 r. w sprawie C-419/08 P *Trubowest Handel i Makarov przeciwko Radzie i Komisji*, pkt 53; wyr. Sądu z 14.12.2005 r. w sprawie T-383/00 *Beamglow przeciwko Parlamentowi*, pkt 193.

⁴⁵ Wyr. Sądu z 30.09.1998 r. w sprawie T-149/96 *Coldiretti przeciwko Radzie i Komisji*, pkt 101.

⁴⁶ Wyr. *Gascogne*, pkt 119–120.

⁴⁷ Wyr. *Gascogne*, pkt 131 i 122.

że jest związany żądaniem Stron i nie może orzekać *ultra petita*⁴⁸. Stąd nie może przyznać z urzędu naprawienia szkody poniesionej w tym zakresie w okresie wcześniejszym niż wskazany przez Spółki, tj. przed 30 maja 2011 r. Natomiast, jak wskazano powyżej, koszty gwarancji bankowej poniesione po 16 listopada 2011 r. nie wykazują wystarczająco bezpośredniego związku przyczynowego z przekroczeniem rozsądnego terminu rozstrzygnięcia spraw T-72/06 i T-79/06 przez Sąd.

Dlatego w świetle zarzutów podniesionych przez Spółki odszkodowanie za poniesione straty powinno odpowiadać kosztom gwarancji bankowych opłaconych w okresie między 30 maja a 16 listopada 2011 r., tj. 47.064,33 euro⁴⁹.

4. Krzywda (szkoda niematerialna)

Odnośnie do kwestii krzywdy Spółki podniosły w skardze, że przewlekłość postępowania była źródłem kilku szkód niematerialnych, takich jak ugodzenie w reputację Spółek, niepewność odbijająca się na podejmowaniu decyzji co do przyszłości, zaburzenia w zarządzaniu Spółkami, a także strach i nieprzyjemności odczuwane przez członków organów Spółek oraz ich pracowników. Krzywdy te zostały oszacowane przez Skarżące na kwotę min. 500 tys. euro.

W odpowiedzi na powyższe Sąd zauważył w pierwszej kolejności, że rozpatrywana skarga została wniesiona w interesie samych Spółek, a nie również osób nimi kierujących lub pracowników. Skarżące nie wskazywały na cesje praw lub upoważnienie od ww. osób do dochodzenia również ich praw w niniejszym postępowaniu. Dlatego Sąd odrzucił jako niedopuszczalne żądanie zadośćuczynienia na szkody niematerialne poniesione przez osoby zarządzające oraz pracowników i dodał, że żądanie to zostałoby również oddalone jako bezpodstawne, ponieważ Spółki nie wykazały, że ww. osoby poniosły straty bezpośrednio, osobiste i oddzielne od straty poniesionej przez Spółki.

W drugiej kolejności Sąd przypomniał, że jeśli wnioskodawca nie przedstawi żadnych dowodów popierających istnienie i określających zakres zarzucanej krzywdy (jak to miało miejsce w analizowanej sprawie), to powinien on przynajmniej wykazać, że zarzucane zachowanie było na tyle poważne, by móc spowodować daną krzywdę⁵⁰. Jednakże Skarżące nie wykazały, że naruszenie prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie mogło ze względu na swoją naturę godzić w reputację Spółek. W każdym razie, zdaniem Sądu, już samo stwierdzenie dokonania naruszenia prawa Spółek w wyniku przewlekłości postępowania przed Sądem stanowiłoby wystarczające naprawienie szkody niematerialnej dotyczącej podnoszonego ugodzenia w reputację Skarżących⁵¹.

Następnie Sąd przeszedł do kwestii niepewności i zauważył, że w każdym sporze sądowym strony znajdują się w stanie niepewności co do rozstrzygnięcia ich sprawy (powodzenia skargi wniesionej przeciwko decyzji Komisji). Skarżące musiały być świadome, że w ich przypadku sprawy miały dość złożony charakter, w związku, po pierwsze, z licznymi równoległymi postępowaniami toczącymi się przed Sądem w różnych językach przeciwko decyzji, a po drugie – z potrzebą przeprowadzenia przez Sąd dogłębnej analizy obszernych akt sprawy (a w szczególności konieczności

⁴⁸ Zob. art. 21 Statutu TS i art. 44 ust.1 Regulaminu postępowania przed Sądem z 2.05.1991 r. oraz wyr. TS z 10.12.2013 r. w sprawie C-272/12 P *Komisja przeciwko Irlandii*, pkt 27, oraz z 3.07.2014 r. w sprawie C-84/13 P *Electrabel przeciwko Komisji*, pkt 49.

⁴⁹ Sąd przy określaniu sumy odszkodowania dokonał dokładnych obliczeń, analizując wysokość opłat trymestralnych płaconych przez Gascogne; wyr. *Gascogne*, pkt 139–142.

⁵⁰ Zob. wyr. TS z 16.07.2009 r. w sprawie C-481/07 P *SELEX Sistemi Integrati przeciwko Komisji*, pkt 38 oraz Sądu z 28.01.1999 r. w sprawie T-230/95 *BAI przeciwko Komisji*, pkt 39, i z 16.10.2014 r. w sprawie T-297/12 *Evropaiki Dynamiki przeciwko Komisji*, pkt 31, 46 i 63.

⁵¹ Wyr. *Gascogne*, pkt 155.

ustalenia faktów i dokonania oceny merytorycznej sporu). Jednakże czas postępowania w sprawach T-72/06 i T-79/06, tj. pięć lat i dziewięć miesięcy, przekroczył czas możliwy do przewidzenia przez Skarżące w momencie wnoszenia skargi na decyzje Komisji. W szczególności okres pomiędzy zakończeniem fazy pisemnej a rozpoczęciem fazy ustnej postępowania wynoszący trzy lata i 10 miesięcy nie może zostać uzasadniony żadnymi okolicznościami, takimi jak potrzeba przyjęcia środków dotyczących organizacji postępowania, środków dowodowych lub wystąpieniem innych zdarzeń procesowych.

Dlatego też przewlekłość postępowania spowodowała wprowadzenie Skarżących w stan niepewności przekraczający poziom niepewności towarzyszący zazwyczaj postępowaniu sądowemu. Niepewność ta, w ocenie Sądu, niewątpliwie niekorzystnie wpłynęła na podejmowanie decyzji dotyczące planowania oraz zarządzania Spółkami, co stanowiło zatem istotną krzywdę, która to nie zostałaby w pełni naprawiona przez samo stwierdzenie naruszenia prawa Spółek.

5. Zadośćuczynienie

Odnośnie do wysokości należnego zadośćuczynienia, Sąd wskazał, że postulowana kwota min. 500 tys. euro, po pierwsze, nie została wystarczająco uzasadniona przez Skarżące, po drugie zaś – dotyczyła ona kilku krzywd zarzucanych przez Spółki, w tym tych, które nie zostały przez Sąd uznane (ugodzenie w reputację Spółek⁵², szkody moralne poniesione przez osoby zarządzające i pracowników).

Ponadto Sąd podkreślił, że zadośćuczynienie nie może mieć na celu zniwelowania straty spowodowanej zaplaceniem kary finansowej za naruszenie reguł prawa konkurencji⁵³, w szczególności gdy długość postępowania (jego przewlekłość) nie miały najmniejszego wpływu na wysokość (ew. zawyżenie) nałożonej kary. Sąd zwrócił również uwagę na konieczność poszanowania zasad prawa konkurencji, w tym zachowania odstrasżającego charakteru nałożonej kary, szczególnie w sytuacji, gdy wszystkie zarzuty dotyczące wysokości nałożonej kary oraz karanego zachowania zostały ostatecznie odrzucone przez TSUE w postępowaniu dotyczącym odwołania od kwestionowanej decyzji Komisji⁵⁴. Dlatego Sąd nie przyjął sumy wskazanej przez Spółki jako zasadnego kryterium obliczenia kwoty należnego zadośćuczynienia.

Sąd mając na uwadze zakres bezprawnego przedłużenia postępowania, zachowanie Skarżących, konieczność przestrzegania reguł prawa konkurencji oraz skuteczność odwołania, Sąd przyznał obu Spółkom zadośćuczynienie w kwocie po 5 tys. euro jako adekwatne do poniesionych strat moralnych (niematerialnych) w związku ze zwiększonym stanem niepewności, w którym to znalazły się Skarżące⁵⁵.

6. Odsetki i koszty postępowania

Sąd odniósł się również do żądania Spółek, by kwoty odszkodowania i zadośćuczynienia zostały powiększone o odsetki wyrównawcze oraz odsetki za zwłokę. Najpierw Sąd dokonał różniczenia tych dwóch typów odsetek, wskazując, że w przeciwieństwie do odsetek za zwłokę,

⁵² Która to zostanie naprawiona przez samo stwierdzenie naruszenia prawa Skarżących.

⁵³ Wyr. TS *Gascogne*, pkt 78; wyr. TS z 26.11.2013 r. w sprawie C-50/12 P *Kendrion przeciwko Komisji*, pkt 88. Zob. również wyr. TS z 8.05.2014 r. w sprawie C-414/12 P *Bolloré przeciwko Komisji*, pkt 107.

⁵⁴ Wyr. TS *Gascogne*, pkt 78; zob. również wyr. *Der Grüne Punkt*, pkt 105 i wyr. *Bolloré*, pkt 105.

⁵⁵ Wyr. *Gascogne*, pkt 165.

celem odsetek wyrównawczych jest rekompensata upływu czasu, który upłynął do momentu sądowej oceny wysokości szkody, niezależnie od opóźnienia, które można przypisać dłużnikowi⁵⁶.

Odsetki wyrównawcze służą zatem zrekompensowaniu niekorzystnych konsekwencji wynikających z różnicy czasu między dostrzeżeniem szkody, a przyznaniem odszkodowania, takich jak deprecjacja waluty⁵⁷. Również w tym wypadku Sąd wskazał Skarżącym, że gdyby lepiej sformułowały zarzuty, to mogłyby uzyskać więcej korzyści. Sąd zauważył mianowicie, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE Strony miały prawo wnosić o odsetki wyrównawcze również od 30 maja 2011 r. Jednakże Skarżące jako datę początkową naliczania odsetek wskazały datę wniesienia skargi, tj. 4 sierpnia 2014 r.⁵⁸. Ponadto, Spółki nie przedstawiły żadnych dowodów wskazujących, by w okresie pomiędzy 30 maja a 16 listopada 2011 r. koszty gwarancji bankowych spowodowały żądane odsetki o kursie stosowanym przez Europejski Bank Centralny (EBC) powiększonym o dwa punkty procentowe. Sąd wskazał natomiast w tym kontekście na deprecjację waluty związaną z upływem czasu, która jest odzwierciedlona poprzez roczną stopę inflacji ogłoszoną przez Eurostat (Urząd Statystyczny UE) w państwie członkowskim, w którym Gascogne ma swoją siedzibę. Stąd Sąd przyznał Gascogne odsetki wyrównawcze dotyczące kwoty odszkodowania za poniesioną szkodę materialną zgodnie ze stopą inflacji Eurostatu za okres ograniczony żądaniem Skarżących, tj. pomiędzy 4 sierpnia 2014 r. a datą wydania wyroku, tj. 10 stycznia 2017 r.⁵⁹.

Ponadto, Sąd przyznał Skarżącym odsetki za zwłokę w stosunku zarówno do odszkodowania za szkodę materialną, jak i zadośćuczynienia za krzywdę w okresie począwszy od daty ogłoszenia wyroku aż do daty całkowitego wypłacenia Spółkom przez UE zarządzonych należności⁶⁰. Sąd wyznaczył stopę tych odsetek „w granicach wskazanych przez Skarżące” jako stopę wskazaną przez EBC dla głównych operacji refinansujących, powiększoną o dwa punkty procentowe.

Na końcu należy również wspomnieć o rozstrzygnięciu odnoszącym się do kosztów postępowania. Sąd zadecydował, że skoro skarga Spółek została uwzględniona częściowo, to wszystkie strony ponoszą swoje własne wydatki związane z postępowaniem⁶¹.

V. Komentarz

TSUE już wcześniej uznał skargę odszkodowawczą za skuteczny środek prawny w postępowaniach toczących się przed Sądem, które naruszają prawa podstawowe (Michałek, 2015, s. 333–336)⁶² i podkreślał, że zobowiązania państw członkowskich wynikające z prawa Unii nie stanowią uzasadnienia dla nieprzestrzegania zasady rozsądnego terminu⁶³. Jednakże wyrok w sprawie *Gascogne* stanowi pierwsze orzeczenie TSUE w przedmiocie przewlekłości postępowania na gruncie art. 47 KPP (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Rada Europy, 2016, s. 168; zob. TSUE, 2017 oraz Allegra, 2017).

⁵⁶ Zob. wyr. TS z 12.02.2015 r. w sprawie C-336/13 P *Komisja przeciwko IPK International*, pkt 37.

⁵⁷ Wyr. TS z 2.02.1994 r. w sprawie C-308/87 *Grifoni przeciwko Komisji*, pkt 40, i z 13.07.2005 r. w sprawie T-260/97 *Camar przeciwko Radzie i Komisji*, pkt 138.

⁵⁸ Wyr. *Gascogne*, pkt 170–173.

⁵⁹ Wyr. *Gascogne*, pkt 176–178.

⁶⁰ Wyr. *Gascogne*, pkt 180.

⁶¹ Wyr. *Gascogne*, pkt 190. Wyjątkowo UE została obarczona kosztami związanymi z postępowaniem incydentalnym, w którym TSUE bezskutecznie podniósł zarzut niedopuszczalności skargi. Zob. Wyr. *Gascogne*, pkt 188.

⁶² Zob. również wyr. *Nexans*, pkt 133.

⁶³ Wyr. TS z 29.03.2012 r. w sprawie C-500/10 *Ufficio IVA di Piacenza przeciwko Belvedere Costruzioni Srl.*, pkt 23.

Niewątpliwie zapewnienie zakończenia postępowania w rozsądnym czasie jest podstawowym prawem nie tylko w przypadku postępowań karnych. Warto zauważyć, że przewlekłość postępowania stanowi jak dotąd najbardziej powszechny problem podnoszony w skargach kierowanych do ETPC, stąd orzecznictwo Strasburga w tym zakresie jest dużo bogatsze (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Rada Europy, 2016, s. 153). Gwoli przykładu w wyroku w sprawie *Primagaz*⁶⁴, bezpośrednio dotyczącym prawa konkurencji, ETPC jasno stwierdził, że niezbędne jest sprawienie, by kontrolowani przedsiębiorcy mieli „pewność (...) uzyskania skutecznej kontroli sądowej spornego środka w rozsądnym terminie” (zob. też Michałek-Gervais, 2015, s. 34). W przypadku obu jurysdykcji podejście do kwestii ustalania czy postępowanie było przewlekłe, można określić jako „bardziej pragmatyczne niż naukowe”⁶⁵, ponieważ oparte jest na analizie szczególnych okoliczności danej sprawy⁶⁶ (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Rada Europy, 2016, s. 159).

W omawianej sprawie, mimo przyznania odszkodowania i zadośćuczynienia w wysokości znacznie niższej niż wnioskowana przez Skarżące⁶⁷, nie do przecenienia pozostaje fakt wyraźnego uznania przez Sąd odpowiedzialności deliktowej UE w przypadku naruszenia praw podstawowych przedsiębiorców wynikających z przewlekłości postępowania przed TSUE.

Można oczywiście zastanawiać się czy rzeczywiście omawiany wyrok skutecznie zmobilizuje TSUE do rzetelnego przestrzegania rozsądnych terminów rozpatrywania spraw z uwagi na dość symboliczną wysokość przyznanego odszkodowania i zadośćuczynienia (szczególnie w porównaniu z wysokością kar nakładanych na spółki za naruszenie art. 101 TFUE). Jednakże, jak słusznie zauważył Sąd, zasądzone zadośćuczynienie nie ma na celu zrekompensowania Spółkom strat związanych z zapłaceniem kary nałożonej w związku z naruszeniem prawa konkurencji i w przeciwieństwie do wysokości kar nakładanych w postępowaniach dotyczących naruszenia reguł prawa konkurencji nie musi pełnić funkcji odstraszającej ani represyjnej. Jednakże można mieć wątpliwości czy symboliczne zadośćuczynienie spełnia rzeczywiście funkcję kompensacyjną w kontekście naruszenia jednego z praw podstawowych wyraźnie wskazanych zarówno w EKPC, jak i KPP.

Można obawiać się, że symboliczna wielkość zadośćuczynienia przyznanego Spółkom choćby w porównaniu z ich wydatkami związanymi z postępowaniem (np. wynagrodzeniami prawników; zob. Rab, 2017) może sprawić, że w przyszłości spółki nie będą się decydowały na wnoszenie skarg odszkodowawczych do Sądu z jednej prostej przyczyny: będą uważały taki krok za nieopłacalny.

Jednakże, należy również podkreślić, że w analizowanej sprawie skarga Spółek została uznana jedynie częściowo przez Sąd, a z treści wyroku wynika, że wysokość tak zasądzonych odszkodowania, jak i zadośćuczynienia mogłaby być większa, gdyby spółki lepiej sformułowały wnioski oraz uwodniły podnoszone twierdzenia. Sąd, zwracając uwagę w wyroku na wszelkie niedoskonałości skargi⁶⁸, przekazał cenne wskazówki, jak w ewentualnych przyszłych skargach określać zarzuty, formułować wnioski i ich zakres oraz jak wykazywać racje swoich argumentów, by wysokość zasądzonych odszkodowania i zadośćuczynienia mogła być wyższa (a uznanie skargi w całości wiązało się również z zasądzeniem kosztów sądowych).

⁶⁴ Wyr. ETPC z 21.12.2010 r. *Primagaz*, skarga nr 29613/08, pkt 28.

⁶⁵ Opinia Rzecznik Generalnej Eleanor Sharpston z 30.05.2013 r. w sprawie C-58/12 *Groupe Gascogne SA przeciwko Komisji*, pkt 72–73.

⁶⁶ Wyr. ETPC z 28.06.1978 r. w sprawie *König przeciwko Niemcom*, nr aplikacji 6232/73, pkt 110.

⁶⁷ Spółki wnosiły o prawie 3,5 mln euro tytułem odszkodowania i po 500 tys. euro tytułem zadośćuczynienia.

⁶⁸ Np. ograniczenie okresu uwzględnianego do wyliczenia odszkodowania.

Dlatego wyrok *Gascogne* stanowi ważny krok w kierunku umacniania dbałości o ochronę praw przedsiębiorców w postępowaniach z zakresu prawa konkurencji i należy mieć nadzieję, że będzie on miał istotne znaczenie nie tylko teoretyczne, lecz także praktyczne.

W każdym razie w niedługim czasie można spodziewać się dalszych orzeczeń w tej kwestii, ponieważ aktualnie jeszcze cztery inne sprawy dotyczące przewlekłości postępowania, w tym skarga wniesiona przez *Kendrion*⁶⁹ odnosząca się do tego samego postępowania odwoławczego od decyzji Komisji, oczekują na rozstrzygnięcie przez Sąd⁷⁰.

Marta Michalek-Gervais

Doktor nauk prawnych; prawnik w kancelarii Clifford Chance; e-mail: marta.michalek-gervais@cliffordchance.com

Bibliografia

- Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Rada Europy. (2016). *Podręcznik prawa europejskiego dotyczącego dostępu do wymiaru sprawiedliwości*. Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej. Pozyskano z: http://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_access_justice_POL.pdf (31.01.2017).
- Allegra, A. (2017). *Lenteur de la justice: La juridiction européenne s'auto-condamne*. Pozyskano z: <http://www.lextimes.fr/jurisprudence/droit-de-lunion/lenteur-de-la-justice/la-juridiction-europeenne-sauto-condamne> (31.01.2017).
- Lipmann, M. (2017). *EU Must Pay Up For Lengthy Cartel Appeal In Landmark Case*. Pozyskano z: <https://www.law360.com/articles/879382/eu-must-pay-up-for-lengthy-cartel-appeal-in-landmark-case> (31.01.2017).
- Michalek, M. (2015). *Right to defence in EU competition law: The case of inspections*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania UW.
- Michalek-Gervais, M. (2015). *Granice zakresu uprawnień kontrolnych Komisji Europejskiej w świetle najnowszego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*. *internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, 8(4), 24–40.
- Rab, S. (2017). *General Court orders EU to pay damages for excessive delay in court proceedings*. Pozyskano z: <http://competitionintelligence.blogspot.com/2017/01/general-court-orders-eu-to-pay-damages.html> (31.01.2017).
- Practical Law Competition. (2017). *General Court orders EU to pay Gascogne Sack damages action for excessively long court proceedings*. Pozyskano z: [https://1.next.westlaw.com/w-005-3249?__lrTS=20170131181922218&isplc=true&transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://1.next.westlaw.com/w-005-3249?__lrTS=20170131181922218&isplc=true&transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) (31.01.2017).
- TSUE. (2017). *The EU is ordered to pay more than €50 000 in damages to the companies Gascogne Sack Deutschland and Gascogne as a result of the excessive length of the proceedings before the General Court*, 10.01.2017 r. Pozyskano z: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-01/cp170001en.pdf> (31.01.2017).

⁶⁹ Sprawa T-479/14. Zob. również Practical Law Competition, 2017.

⁷⁰ Pozostałe skargi na przewlekłe postępowanie zostały wniesione przez *Aalberts Industries* (T-725/14), *Aspla et Armando Alvarez* (T-40/15) i *Guardian Europe* (T-673/15).